

»Pot, na kateri se krepijo
šibki, je ista, kot ta, na
kateri se izpopolnjujejo
močni.«
Maria Montessori

UVAJANJE ELEMENTOV MONTESSORI PEDAGOGIKE V JAVNEM VRTCU

Res je, da se ljudje stalno spreminjamo. Dobro je, da smo odprti za spremembe, ki so dobre, in da znamo razločevati, kaj je v nekem danem trenutku dobro zame, za otroke, za starše. Kot vzgojiteljica v javnem vrtcu sem ves čas mojega izobraževanja v pedagogiki montessori doživljala, da se spremembe dogajajo v smeri, storiti dobro za otroke, njihove starše, družine in strokovne delavke v vrtcu.

Danes lahko rečem, da se delo med oddelkom javnega vrtca in med delom v oddelku javnega vrtca, ki izvaja elemente montessori pedagogike, prepozna po skrbno pripravljenem okolju, materialih, dejavnostih vsakdanjega življenja, po samostojnosti otrok, individualnemu pristopu vzgojitelja k otroku in vzgojiteljevemu opazovanju otrok. Če bi prišli v oddelek z elementi montessori bi opazili, da je prostor prilagojen velikosti otrok, na otroku dosegljivih policah bi videli veliko različnih razvojnih materialov. Otroci bodo hodili po prostoru ali sedeli in delali pri mizi ali na preprogi, izbirali materiale, drugi bodo opazovali dogajanje ali pripravljali malico... Vsak bo izbral tisto, kar želi. Na voljo bodo imeli veliko materialov na različnih razvojnih stopnjah: od preprostih do bolj kompleksnih in to na različnih področjih.

V javnem vrtcu so prisotna vzgojna področja: gibanje, jezik, umetnost, družba, narava in matematika. V javnem oddelku, ki izvaja elemente montessori so poleg gibanja, jezika, matematike in umetnosti, prisotna še področja: vsakdanjega življenja, zaznavanja in znanosti (biologija, geografija, zgodovina).

V montessori oddelku so sredstva s katerimi otroci delajo, močno drugačna od pripomočkov za igro v javnem oddelku. Na vsakem področju so »materiali«, to je montessori izraz za razvojne, učne predmete za delo na določeni vsebini nekega področja, ki pomagajo razumskemu razvoju, razvoju zbranosti, koordinacije, samostojnosti, socializacije in občutka za red. Otrok točno ve, kje bo določen material našel in kam ga mora odložiti. Materiali so nastali na podlagi dolgoletnih izkušenj in opazovanj otrok.

Materiale za delo imajo otroci v oddelku montessori na pladnjih ali v košarah, torej tako, da si jih lahko otroci samostojno vzamejo in nesejo na mizo oz. delovno površino ali na preprogo, ki si jo predhodno pripravijo.

Vsak material ima vgrajeno kontrolo napake (otrok sam ugotovi, če je ravnal pravilno), povezan je z dejavnostjo in je pregleden. Tudi materiali so pripravljene tako, da jih lahko uporablja en sam otrok. Ali starejši otroci v manjših skupinah, kjer je potrebna pomoč ali sodelovanje za doseg nekega cilja. Z izbranim materialom potem lahko dela tako dolgo, koliko hoče.

V montessori oddelku je v ospredju področje vsakdanjega življenja, kjer imajo otroci možnost izbire takšnih opravil in dejavnosti, ki so resnična in ki jih lahko v realnosti tudi izvajajo: pranje perila, umivanje oken, loščenje čevljev, ogledala, umivanje posode, priprava in serviranje malice, priprava miz za zajtrk in kosilo, skrb za živali, rastline ...

Pri izbiri aktivnosti v okolju, ki je vedno skrbno pripravljeno, so otroci svobodni, vendar se učijo prevzemati nase odgovornost pri pospravljanju uporabljenih predmetov in spoštovati delo vrstnikov in medsebojni pomoči.

Ob tem želim povedati, da se okolje in didaktična sredstva na policah in kotički v javnem vrtcu spreminjajo glede na temo, tako z vsebino didaktičnih pripomočkov kot tudi glede na prostor v igralnici. Posamezna področja v okolju montessori pa so konstantna glede na prostor in prav tako se njihov material ne spreminja na določen čas, ampak ko vzgojiteljica zazna, da bi bilo dobro kaj dodati za otrokov razvoj.

Prehodi med dejavnostmi se v oddelku montessori neopazno prepletajo. Prekinitve med dejavnostmi so zelo redke. Medtem, ko so v javnem oddelku dejavnosti precej bolj ločene in z veliko več prekinitvami, ki vplivajo na koncentracijo otroka pri delu.

Tako vzgojitelj v javnem vrtcu kot vzgojitelj v oddelku z elementi pedagogike montessori sledita letnemu delovnemu načrtu oddelka, načrtovanje na mikro-nivoju pa se med njima očitno razlikuje. Naloga vzgojitelja v oddelku montessori je povsem drugačna kot naloga vzgojitelja v javnem oddelku.

Delo vzgojiteljev v javnem oddelku poteka po sami pripravljene dnevni skici, kjer si vzgojitelj načrtuje usmerjene in spontane dejavnosti, telesno-gibalne dejavnosti, učne metode dela in učne oblike. Načrtovane dejavnosti je ponujena ta dan vsem otrokom v skupini, ne glede na njegove trenutne potrebe za razvoj.

Vzgojitelj v oddelku montessori je kot opazovalec otrokovega dela in razvoja. Vsak dan opazuje posameznega otroka in si svoja opažanja sproti tudi zapisuje. Vzgojiteljeva vloga je vloga opazovalca, ki mu pomaga, da ugotovi, če je in kdaj je pravi čas za uvajanje novih aktivnosti. Glede na svoja opažanja otroke v naslednjih dneh usmerja oz. spodbuja, kateri material naj si izberejo, saj si bodo s tem razvili področja na katerih so šibkejši, ali pa nadgradili svoje že pridobljeno znanje.

Vzgojitelj pripravi dejavnosti v vrtcu. Tako v javnem oddelku kot tudi v oddelku z elementi montessori. Razlika je v tem, da v javnem oddelku vzgojitelj vodi in uči otroka, medtem ko v montessori okolju vzgojitelj pripravi okolje in dejavnosti, ne posreduje pa znanja. Vzgojitelj otroku izvede predstavitev za vsak material, ki je pripravljen na polici.

Vzgojitelj se medtem, ko otroci delajo umakne in jim dovoli lastna raziskovanja. Otrok lahko izbira med vsemi aktivnostmi, ki jih je sposoben opraviti.

V javnem oddelku se v osrednjem delu dneva prepletajo vse štiri oblike dela: individualna, delo v dvojicah, skupinska in skupna ali frontalna učna oblika .

V oddelku montessori osrednji del dneva poteka v večini individualno. Koncept Marie Montessori daje v ospredje individualno obliko dela, ostale oblike so manj prisotne. Tako individualni pristop sledi otrokovi potrebi, da dela na temelju samomotivacije in v lastnem ritmu in tempu. Zaradi prevlade te oblike dela se lahko vzgojitelj bolj posveti vsakemu otroku posebej. Tudi v oddelku montessori se uporablja poleg individualnih predstavitev učenje v skupini. Ki pa je možno samo za določeno število otrok in je največkrat omejeno na kratko predstavitev o uporabi materiala (na primer, kako se uporabljajo škarje) medtem, ko so ostali otroci zaposleni s svojimi aktivnostmi.

Vzgojitelj je demonstrator, ki pri tem pazi, da vsako aktivnosti predstavi v pravem trenutku otrokovega razvoja, brežhibno, spretno in privlačno, da potem prepusti otroku, da bo to aktivnost izvajal ali ne. Zato odrasla oseba v oddelku montessori govori tiho, pristopi do otroka, ne kliče vseh otrok skupaj. Posega čim manj, zato da bi lahko preizkušal neodvisnost in odkril, da zna delati sam in najti morebitne napake.

Tudi gibalne dejavnosti so vsak dan prisotne v javnem oddelku kot tudi v montessori oddelku. Preko gibanja namreč pomagamo razvoju uma - um in telo sta namreč povezana v celoto. Tako pri gibanju ne gre le za telesno zdravje, temveč tudi za zdravje duha. Če namreč opazujemo otroka vidimo, da se njegov um razvija s pomočjo gibanja. Poleg vseh gibalnih dejavnosti, ki se izvajajo tako v enem kot tudi v drugem oddelku, je v oddelku z elementi montessori vsakodnevna dejavnost delo na črti in igra tišine. Delo na črti je namenjeno gibalnim dejavnostim, med tem, ko je igra tišine namenjena zavedanju svojega telesa in uma v prostoru.

Zgodovina pedagogike montessori v Sloveniji sega v leto 2002, ko so v Ljubljani odprli prvi vrtec »Hišo otrok«, po metodi Marie Montessori. Oktobra 2006 so odprli vrata hiše otrok v Mariboru, kasneje v Preski pri Medvodah, v Dravljah v Ljubljani in v Novi Gorici. Leta 2006 so prvič začeli z uvajanjem elementov pedagogike montessori v javnem vrtcu v Horjulu. Kasneje so elemente montessori uvedli tudi v javnem vrtcu v Kamniku in Ajdovščini. V Vrtcu Ravne na Koroškem, je ob spodbudi go. ravnateljice, elemente pedagogike montessori začela uvajati vzgojiteljica ga. Cvetka Jelen. Sama sem imela osebno željo in to možnost, da sem si lahko kot prva vzgojiteljica iz našega vrtca, na Montessori institutu v Ljubljani, pridobila znanje o posebnostih pedagogike montessori. Tako sem si do avgusta 2013 pridobila diplomu pedagoga montessori za otroke v starosti 0-3 in 3-6 leta.

Živim preprosto življenje!

Franja Štehar

diplomirani pedagog montessori za otroke 0-3, 3-6

